

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

בפעם המי יודע כמה

עמלק אמנם טיפש היה, אך עדיין מה ראה לשטות זו? הלא כבר ניסה להילחם עם ישראל ויהושע בן נון קיפח את לוחמיו כשיבולים לפני הקוצר. מדוע בא להילחם שוב עם ישראל?

בספר 'אברהם אנכי', לגאון רבי אברהם פלאג'י, כתב שעל כך מתכוון רש"י לענות, בצטטו את דברי חז"ל: "שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה רשות להילחם בישראל".

ועדיין, יש להבין: הגם שאין לישראל ענני כבוד, מכל מקום הם חזקים יותר מעמלק, ומה לו לבוא להילחם בהם.

'מדי הרבה זמן מבטל אני בנסיעות הללו', הרהר לעצמו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב, לאחר שניסה פעם נוספת לפעול למען פדיון שבויים של יהודים ולא הצליח. 'חבל על כל מאמציי שממילא אינם נושאים פרי, אשב בבית המדרש ואעסוק בתורה'.

לא עבר זמן מרובה ואל הרבי מסאסוב הגיעה קריאה בהולה לחלץ יהודי שנתפס בגנבה באחת העיירות והוא נתון במאסר עד שישלם קנס. כאשר הגיע למקום מצא רבי משה-לייב את הגנב היהודי חבול ופצוע, כשבגדיו מוכתמים מדם המכות שספג.

לאחר ששילם רבי משה-לייב בעדו את הקנס, העניק לו בגדים נקיים וליווה אותו החוצה, שאל אותו הרבי: "נו, ראית שאין זה משתלם לעסוק בגנבה. שמא מהיום והלאה תיטיב את דרכיך?"

"להפסיק לגנוב!?" תהה היהודי באוזני הרבי. "מה פתאום. הפעם אכן לא הצלחתי. אבל שום דבר לא

הקנגורו שנמצא בבוקרו של יום מטייל בגן החיות, הקפיץ את כל העובדים למקום. אחרי מאמץ קצר הכניסו אותו עובדי הגן חזרה לכלוב.

במהלך היום הגיעו פועלים והגביהו את הגדר לגובה שני מטרים.

למחרת בבוקר שוב ראו את הקנגורו מסתובב בשבילי גן החיות. לאחר שהחזירו אותו לכלוב עמלו הפועלים להגביה את גדר הכלוב לגובה ארבעה מטרים.

בבוקר היום השלישי היה כל גן החיות כמרקחה. שוב הסתובב לו הקנגורו חופשי בשבילים.

הפעם הוזעקו פועלים מיוחדים לבנות גדר צפופה וגבוהה המתנשאת לגובה שמונה מטרים.

באמצע עבודות הבנייה תחב הגמל מהכלוב השכן את ראשו אל מעל הגדר הנבנית. "תגיד", שאל את הקנגורו, "עד לאיזה גובה יצטרכו לבנות פה כדי שלא תברח בלילות מהכלוב?"

"כנראה אפילו מאה מטר", צחק הקנגורו. "אלא אם כן הטיפשים הללו יזכרו לנעול את השער"...

...

הפרק האחרון בפרשתנו פותח במלחמה מוזרה שהתרגשה על עם ישראל. "הכנעני מלך ערד" מגיע להילחם איתם. הכנעני, כותב רש"י בשם חז"ל, זה עמלק. (ורש"י מסביר שהעמלקים החליפו את בגדיהם לבגדי כנענים מתוך מחשבה שבכך יצליחו להתגבר על עם ישראל.)

הגנב שהבטיח שלא יפסיק לגנוב

עמלק שטיפש היה מה ראה לשטות זו

קרה. מטעויות לומדים. בפעם הבאה אדאג לא להיתפס ואצליח!"...

שמע זאת רבי משה-לייב והסיק שאליו הדברים מכוונים. נכון שפעמים הוא מבזבז זמן יקר בנסיעות ושתדלנות וסוף דבר לא עולה בידו לפעול לטובת השבויים. אולם אין זו כי אם עצת היצר להניא אותו מפעולותיו. בפעמים הבאות בעזרת הנותן ליעף כוח - יעשה ויצליח...

בספר 'אברהם אנכי' מבאר, שבפעם הראשונה שהגיע עמלק להילחם בישראל, התרחש מחזה רב רושם: משה ישב על אבן ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד. זכותו של משה בצירוף זכותם של אהרן וחור (בתורת הסוד נכתבו רמזים על שמותם ומעלתם של משה אהרן וחור יחד לבטל קליפת עמלק) - עמדה להם לישראל ויהושע "חתך ראשי גיבוריו" כלשון חז"ל.

כעת, חשב לעצמו עמלק, חור איננו שכבר נהרג לפני חטא העגל, אהרן נסתלק לבית עולמו והלכו להם ענני הכבוד. שווה לנסות שוב. אולי הפעם אצליח להילחם בישראל

וזכותו של משה לבדו לא תעמוד להם להינצל.

...

פעמים רבות החלטנו החלטות טובות, ולא ממש עמדנו בהן, או לכל הפחות לא החזקנו בהן מספיק זמן.

במקום להתייאש, כדאי לנו אחת לתקופה להתבונן שוב ולבדוק מהן הסיבות שבשלהן נכשלנו: האם הן עדיין קיימות? אולי יש משהו שאפשר כעת לשנות? אולי הפעם, בניגוד למאות הפעמים הקודמות, כן נצליח.

כי אם עמלק (עמלק הוא רמז למלחמת היצר ולכן עד היום מצווים אנו למחותו) עושה זאת פעם אחר פעם ועד היום הוא לא מתייאש - ברור שגם אנחנו צריכים לנסות שוב ושוב. לפחות לנסות.

ולא תמיד צריך לטפס על הגדר. כדאי בהחלט לחפש את השער.

לפעמים הוא בכלל לא נעול...

גם בפנים ההיא

"לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך" (כ, יח)

מלך אדום השיב לשליחי משה רבנו: "אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם, אמרתם 'ונצעק אל ה' וישמע קולנו', ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי - 'ועל חרבך תחיה'" (רש"י).

לכאורה, מקשה הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב (יא בתמוז יום פטירתו), יצחק בירך את יעקב "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו", שאם הקול יהיה קולו של יעקב - לא יוכלו בני עשו להרע לו.

אם כן, כיון שכאן צועקים ישראל אל ה' 'ונצעק אל ה' וישמע קולנו' (וכך פירש רש"י כאן 'וישמע קולנו' - בברכה שבירכנו אבינו 'הקול קול יעקב', שאנו צועקים ונענים") - הא כיצד יש כוח בבני עשו לצאת כנגדם בחרב שהוריש להם אביהם!?

והשיב הרה"ק מזידיטשוב, שאכן יש כוח תפילה גדול לישראל ובפרט בעת שצועקים ומתחננים לה', אולם כוח זה יפה ותקף רק כאשר ישראל אינם מתגאים בכוח התפילה שלהם. אולם חלילה אם מתגאים בו, הרי שתפילה כזו משיגה רח"ל מטרה הפוכה...

לכן השיב מלך אדום לישראל "לא תעבור בי - אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם", ואם כן "בחרב אצא לקראתך"...

"ותמת שם מרים" (כ, א)

"למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת" (רש"י).

הגאון רבי אהרן יהודה קלוגר (אביו של הגאון רבי שלמה קלוגר מברודי) כיהן כרב בעיירה קטנה בשם 'קומרוב'. בסוף ימיו חלה רבי אהרן יהודה ונסע לזאמושטש כדי להתרפאות. כאשר שהה בזאמושטש לצורכי רפואתו - נפטר.

הגיע הגאון רבי יעקב קראנץ - המגיד הנודע מדובנא (שאף הוא מנוחתו כבוד בזאמושטש) - להספידו, ונשא את משלו, כהרגלו בקודש: צבי החליט לנסות את מזלו במסחר בשיריים של משי. חתיכות קטנות ולא אחידות שנותרו מגזירת הבדים וכדומה. השיג אותן צבי בפרוטות ומכר אותן ברווח מזערי למי שביקש להטליא את בגדי המשי שלו.

יום אחד פגש את צבי חבר. כששמע שמצב העסקים לא טוב, הגיב החבר: "בחרת לך למסחר את הכפרים הקטנים, בהם כמעט אין לובשי משי", ויעץ, "תעבור לעיר הגדולה ותראה כמה ביקוש יהיה לסחורתך".

אף הצדיקים כך - סיים המגיד מדובנא את משלו - אין הקב"ה חפץ שיסתלק צדיק כה גדול בכפר כה קטן ותהיה כפרה רק למעט אנשים, לפיכך מגלגל הקב"ה שיגיע הצדיק לעיר גדולה וחשובה למען תכפר מיתתו על כולם...

מְשׁוּל פְּחָרִים

לאחד ממקורביו: "המאמץ הפיזי של הריקודים הכביד עלי. הרגשתי מאוד רע תוך כדי הריקוד, חששתי שאתעלף או חלילה שאקבל התקף לב.

"אמרתי לעצמי: 'שרגא פייבל, זה מה שחסר לך. שאנשים עוד ידברו אחרי פטירתך שיצאה נשמתך בדבקות ומתוך כלות הנפש ושלא הסתפקת במילים 'לקרבן אקריב לו את נפשי', אלא ביצעת אותן'.

"החלטתי לעצור את הריקוד באמצע ולא להניח לדבר כזה להתרחש"...

• • •

בספר 'דורש טוב', לגאון רבי מרדכי לאנדא, ביאר שכלי חרס שונה מכלים אחרים, בכך שלא ניתן לתקנו אם נשבר ואין בו שימושים נוספים לבד מאחסון. מה שאין כן בכלים אחרים - כלי אבנים, מתכת, אדמה וכדומה - יש להם תקנה או לפחות שימוש נוסף לבד מאחסון.

מכיון שכלי חרס מיועד רק לתוכו, לכן אינו מקבל טומאה מצד החוץ שלו, משום שלחוץ אין חשיבות.

בדרך רמז מפרש ה'דורש טוב' את הפסוק: מהותו של האדם ומעלתו היא ה'תוך' שלו, שכן כלפי 'חוץ' אין יתרון לבני אנוש על פני שאר הבריות.

כיון שאוויר העולם מלא טומאה, הרי שאדם צריך לשמור את מהותו ומחשבותיו ומעשיו בתוך תוכו ולא להוציא אותם החוצה. עליו לעשות 'צמיד פתיל' למעשיו הטובים ולדאוג לא לפרסם אותם לאחרים, על מנת שישארו בטהרתם.

התחשבו בדעתם של אנשים, כעין מה שאמרו "היינו דאמרי אינשי". מפני מה אפוא שוללים פה חז"ל את דבריהם של הבריות ומורים לו לאדם שיתעלם מכולם ויראה את עצמו כרשע?

אם כל העולם - היה מטעים רבי שרגא פייבל - יודע שאתה צדיק, ולא עוד אלא ש"אומרים לך צדיק אתה", סימן שפגמת ב'הצנע לכת'...

ונאים היו הדברים למי שאמרם: באחת השנים בשמחת תורה רקד

'שרגא פייבל, זה מה שחסר לך. שאנשים עוד ידברו אחרי פטירתך שיצאה נשמתך בדבקות ומתוך כלות הנפש'

רבי שרגא פייבל עם תלמידיו במתיבתא 'תורה ודעת'. השירה גאתה, הריקודים סחפו את כולם טפח וטפחיים מעל הקרקע. המילים "בלבבי משכן אבנה" הציתו תשוקה עזה בקרב כולם להתרומם ולהתעלות.

לפתע פסקה השירה באחת. רבי שרגא פייבל עצר את הריקודים ויצא מהמעגל.

התלמידים כמובן עצרו את הריקוד וחיכו להסבר, אך זה לא הגיע. ראש הישיבה פשוט יצא החוצה.

לאחר מכן הסביר רבי שרגא פייבל

"וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו" (יט, טו)

"בכלי חרס הכתוב מדבר, שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו" (רש"י).

מפרשי רש"י עומדים על כך שבפרשת שמיני כבר למדנו דיני טומאה וטהרה בכלים, ואף זאת למדנו שכלי חרס לא מטמא מגבו. אם כן, מה חידשה התורה כאן?

החידוש הוא שכלים רגילים הפקוקים בצמיד פתיל, לא יועיל להם הדבר וייטמאו באוהל המת. רק כלי חרס לבדו - שאינו מטמא מגבו - אם פיו פקוק בצמיד פתיל אינו נטמא.

מה מיוחד דווקא בכלי חרס שאין בכלים אחרים?

• • •

אחד ממרביצי התורה בגולת אמריקה בתקופה שבין שתי המלחמות העולמיות, היה הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ. למרות גדלותו הרבה התעקש רבי שרגא פייבל שלא יכונה בתואר 'הרב' כי אם יפנו אליו בתואר 'מיסטר מנדלוביץ'. הפטיר על כך הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז': הוא לא 'מיסטר' מנדלוביץ, כי אם 'נסתר' מנדלוביץ...

רבי שרגא פייבל היה רגיל לשנן באוזני תלמידיו את דברי הגמרא (נדה ל:): "ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע".

לכאורה, שאל רבי שרגא פייבל, מצאנו במספר מקומות שחז"ל

חֶשְׁבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ם התורה

הכניסה לפרדס: "והעל אותם ה' ההר" (כ, כה)

לאחר המלחמה הנוראה הגיע לארץ הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור. הייתה זו נסיעתו החמישית לארץ הקודש לאחר שכבר ערך בה ביקורים, אלא שהפעם הייתה זו נסיעה שלא על מנת לחזור. לא היה לאן... רוב מניינה ובניינה של היהדות החרדית נתון היה למשיסה באירופה הבוערת.

ה'אמרי אמת' הגיע שבור ורצוף ושבע תלאות. כאשר ראה את המיטה שהכינו עבורו, מיטה מפוארת, גדולה ורחבה במיוחד, הגיב בקיצור כדרכו: "אזא בארג" (כזה הר)...

הגה"ח רבי שמאי גינזבורג, בעל 'אמרי שמאי', משמשו בקודש של ה'אמרי אמת', שעמד במקום, הגיב: "צדיקים נדמה להם".... (כשהוא מתכוון לדברי חז"ל בסוכה נב. שהיצר הרע נדמה לצדיקים כהר גבוה).

חיוך ראשון הפציע על פניו של ה'אמרי אמת'.

פשט: "וירדו אבותינו מצרימה... וירעו לנו מצרים ולאבותינו" (כ, טו)

פירש רש"י: "ולאבותינו - מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל".

מהיכן למד רש"י שהאבות מצטערים לאחר פטירתם כשישראל סובלים, שמא כוונת הכתוב היא כפשוטה: שהאבות היו משועבדים למצרים בתחילה והמצרים הרעו גם להם וגם לבני הדורות הבאים עד יציאת מצרים.

מבאר מהר"י איסרלן בעל 'תרומת

יסוד זה שהולכים אחרי הרוב, מחדש בעל ה'פרי מגדים', הוא אך ורק אצל ישראל, שהתורה חידשה עבורם את הכלל 'אחרי רבים להטות', אולם בבני נח דין זה אינו קיים.

לאור האמור מבאר בספר 'פרדס שאול' בדרך דרש: דין זה ששורפים את הפרה בשלמותה והולכים אחרי הרוב, הוא רק בשל 'חוקת התורה', בה גילה לנו הקב"ה שעלינו ללכת אחרי הרוב.

סוד: "יִיאֶסֶף אֶהְרֹן אֶל עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל הָאָרֶץ" (כ, כד)

דבר תימה מצאנו אצל אהרן, מציין הגה"ק רבי נתן נטע שפירא, ה'מגלה עמוקות', ששמע שלא ייכנס לארץ בעקבות חטא מי מריבה, ובכל זאת לא התפלל ולא ביקש לזכות לארץ ישראל, כפי שעשה זאת משה שהתחנן אל ה' בתקט"ו תפילות.

מבאר ה'מגלה עמוקות' שאהרן ידע שבסופו של דבר יגיע לארץ ישראל על ידי שיתגלגל תחילה בשמואל הנביא, ולאחר מכן גלגול נוסף בעזרא הסופר, שעלה מבבל לארץ ישראל. ה'מגלה עמוקות' מציין לפסוקים בספר עזרא (ז, א-ו) שם נמנה ייחוסו של "עזרא בן שריה... בן אהרן כהן הראש", כשמיד לאחר מכן נאמר בפסוק "הוא עזרא". והרי זה כאילו כתוב: "בן אהרן כהן הראש הוא עזרא" שהתגלגל אהרן בעזרא הסופר.

לפיכך, משה שידע שהשלים את כל תיקוני נשמתו ולא יתגלגל שוב בעולם הזה, ביקש בכל מאודו לזכות להיכנס לארץ ישראל. אולם אהרן שידע שיחיה בארץ ישראל - לא הוצרך לבקש על כך...

הדשן: אם כוונת הכתוב הייתה על סדר הדורות, שהמצרים שעבדו תחילה את האבות ולאחר מכן את הבנים, לא הייתה התורה הופכת את סדר המילים "וירעו לנו מצרים" ורק לאחר מכן "ולאבותינו". מכאן דייק רש"י "שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל".

רמז: "עלי באר ענו לה" (כא, יז)

בזכות מרים קיבלו ישראל את הבאר (כמבואר בתענית ט). ולאחר פטירתה של מרים הסתלקה הבאר וחזרה שוב עד שנכנסו ישראל לארץ, בזכות משה.

דבר זה, מבאר הגה"ק רבי יוסף חיים מבבל, בספרו 'אדרת אליהו', רמוז בפסוק: "אז ישיר ישראל את השירה... עלי באר", כששרו ישראל את שירת הבאר ביקשו ממנה להעלות להם מימיה, ביארו באיזו זכות יעלו לקראתם מי הבאר לאחר פטירת מרים: "ענו לה".

"עָנּוּ" אותיות "עָנָו", שבזכות משה הענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה - זכו שוב לבאר.

דרש: "זאת חוקת התורה... וייקחו אליך פרה" (יט, ב)

ידועה הקושיה: מדוע לא נאמר 'זאת חוקת הפרה'?

בגמרא (חולין יא.) למדו חז"ל ששרפת פרה אדומה נעשית כשהיא שלמה ולא חותכים את גופה. שואלת הגמרא: ושמה הפרה טרפה? מדוע לא צריך לבדוק את גופה? משיבה הגמרא: הולכים אחרי רוב הבהמות (שרובן אינן טרפה).